

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران

مؤسسه آموزش عالی حوزوی امام خمینی (قدس سره) شهرستان بندر امام (قدس سره)

پایان نامه سطح سه (کارشناسی ارشد)

رشته: فقه و اصول

عنوان:

جایگاه عقل در استنباط احکام شرعی از منظر فقهای شیعه

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین دکتر محمد مهدی کریمی نیا

استاد مشاور:

سرکار خانم زهرا خالو زاده

نگارنده:

معصومه یار شریفی

تابستان ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحمیدیه

حمد خدایی را که اول همه آثار هستی اوست و قبل از او اولی نبوده، و آخر
است بی آنکه پس از او آخری باشد، خدایی که دیده بینندگان از دیدنش قاصر،
و اندیشه و فهم وصف کنندگان از وصفش عاجز است . سپاس خدای را که برای
ما زیبایی های آفرینش را اختیار کرد، و روزی های پاکیزه را به سوی ما روان
ساخت، و ما را از نسیم های حیاتبخش بهره مند کرد.

(صحیفه سجاده)

تقدیم به:

ساحت انوار،

منیر الدین و چراغ امت،

حضرت «صاحب الامر و الزمان»

روحی فداہ...

تقدیر و تشکر

با تشکر و سپاس فراوان از زحمات بی دریغ استاد راهنما و اس‌تاد مشاور که با وجود مشغله کاری با سعه صدر، مرا در امر پژوهش یاری رساندند.

همچنین تشکر بی نهایت از پدر و مادر عزیز و مهربانم، که همیشه حامی من بودند.

- ۳۶- _____ امدادهای غیبی، تهران، نشر صدرا، ۱۳۷۰ ش.
- ۳۷- _____ تعلیم و تربیت در اسلام، تهران، نشر صدرا، ۱۳۷۳ ش.
- ۳۸- _____ مجموعه آثار (وحی و نبوت)، ج ۲، چاپ نهم، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۷۹ ش.
- ۳۹- _____ آشنایی با قرآن، ج ۱، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۷۹ ش.
- ۴۰- موسوی خمینی، روح الله، چهل حدیث، چاپ چهاردهم، قم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (رحمه الله علیه)، ۱۳۷۶ ش.
- ۴۱- _____ ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، چاپ ششم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (رحمه الله علیه)، ۱۳۷۶ ش.
- ۴۲- _____ شرح حدیث جنود عقل و جهل، قم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (رحمه الله علیه)، ۱۳۸۵ ش.
- ۴۳- میر عمادی، سید احمد، ائمه و اصول فقه، چاپ دوم، قم، انتشارات تبلیغات حوزه قم، ۱۳۸۷ ش.
- ۴۴- همایی، غلام علی، درسنامه مفردات قرآن، قم، انتشارات مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۸۶ ش.
- ۴۵- آمدی، عبدالواحد، غرر الحکم، ج ۱ و ۳، چاپ اول، تهران، نشر دانشگاه تهران، ۱۳۶۶ ش.
- ۴۶- ابن ابی الحدید، عز الدین، شرح نهج البلاغه ج ۱، قم، نشر مکتب مرعشی نجفی، بی تا.
- ۴۷- ابن اثیر، مجد الدین، النهایه، ج ۲، بی جا، مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، بی تا.
- ۴۸- ابن فارس، احمد، معجم مقاییس اللغة، ج ۴، پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ۱۳۸۷ ش.
- ۴۹- ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، بیروت، دارالاحیاء التراث العربی، ۱۴۱۶ ق.
- ۵۰- انصاری، مرتضی، فرائد الاصول، بی جا، مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان، ۱۳۸۷ ش.
- ۵۱- _____ الرسائل، چاپ یازدهم، بی جا، مؤسسه فرهنگی تبیان، بی تا.
- ۵۲- _____ المکاسب، ج ۲، بی جا، مؤسسه فرهنگی تبیان، بی تا.
- ۵۳- بحرانی، یوسف بن احمد، الدرر النجفیّه، ج ۲، بی جا، گروه پژوهش دارالاحیاء التراث، ۱۳۶۲ ش.
- ۵۴- _____ حدائق الناضره، ج ۱، بی جا، دارالاحیاء التراث، ۱۳۶۰ ش.

- ۵۵- تقوی اشتهازدی، حسین، تنقیح الأصول، ج ۱، قم، مؤسسه نشر آثار امام خمینی (رحمه الله علیه)، بی تا.
- ۵۶- تونی، فاضل، الوافی فی اصول الفقه، بی جا، مجمع الفکر الاسلامی، ۱۴۱۵ ق.
- ۵۷- جوهری، اسماعیل بن حماد، الصحاح، ج ۵، بی جا، دارالاحیاء التراث، بی تا
- ۵۸- حائری، اصفهانی، محمد حسین، فصول الغرویة فی اصول الفقهیه، قم، دارالاحیاء العلوم الاسلامیه، ۱۳۶۳ ش.
- ۵۹- حرانی، حسن بن شعبه، تحف العقول، قم، نشر جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۱ ش.
- ۶۰- حر عاملی، محمد بن حسن، وسایل الشیعه، ج ۲، ۱۸، ۱۹، چاپ هفتم، بی جا، آل البيت لاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۹ ق.
- ۶۱- حکیم، محمد تقی، الاصول العامه للفقه المقارن، بی جا، مؤسسه آل البيت، بی تا
- ۶۲- حکیم، محمد کاظم، مدخل الی اصول الفقه، قم، مؤسسه فقه الطباعه و النشر، ۱۳۷۹ ش.
- ۶۳- حلی، ابن ادریس، السرائر، ج ۱، چاپ دوم، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۰ ق.
- ۶۴- حلی، جعفر بن حسن، معارج الأصول، قم، دفتر نشر اسلامی، بی تا
- ۶۵- _____، المعتمر، چاپ سوم، قم، مؤسسه سید الشهداء، ۱۳۶۴ ش.
- ۶۶- _____، قواعد الاحکام، ج ۱، قم، مؤسسه نشر اسلامی، بی تا
- ۶۷- خوانساری، جمال الدین، شرح غرر الحکم و درر الکلم، چاپ چهارم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۶۷ ش.
- ۶۸- خویی، ابوالقاسم، محاضرات فی اصول الفقه، بی جا، دارالحدادی، ۱۴۱۰ ق.
- ۶۹- _____، اجود التقريرات، بی جا، مؤسسه مطبوعات دینی، ۱۳۶۹ ش.
- ۷۰- _____، مصباح الأصول، ج ۲، قم، مکتب هال داوری، ۴۰۹ ق.
- ۷۱- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، معجم المفردات الفاظ القرآن، چاپ چهارم، بی جا، دارالطباعه و النشر، ۱۴۲۹ ق.
- ۷۲- زبیدی، محمد بن محمد، تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۸، تهران، مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، ۱۳۸۶ ش.
- ۷۳- سبحانی، جعفر، محاضرات فی الهیات، چاپ هفتم، بی جا، مؤسسه الامام الصادق (علیه السلام)، ۱۴۲۵ ق.
- ۷۴- _____، تهذیب الاصول، ج ۲، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۵ ق.

- ۷۵- صدر، محمد باقر، الفتاوی الواضحه، چاپ اول، بی جا، انتشارات دار البشیر، ۱۴۲۳ ق.
- ۷۶- _____، دروس فی علم الاصول، چاپ سوم، قم، انتشارات مجمع الفکر الاسلامی، ۱۴۲۱ ق.
- ۷۷- _____، بحوث فی علم الاصول، ج ۴، بی جا: مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی، ۱۴۱۷ ق.
- ۷۸- _____، علم الاصول، ج ۴، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۴ ش.
- ۷۹- طباطبایی، سید محمد حسین، المیزان فی تفسیر القرآن، ج ۱، ۲، ۳، ۸، چاپ سوم، بی جا، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۷ ق.
- ۸۰- طوسی، محمد بن حسن، عده الاصول، بی جا، مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، بی تا.
- ۸۱- _____، الفهرست، قم، مؤسسه نشر فقاہت، ۱۴۱۷ ق.
- ۸۲- عراقی، ضیاء الدین، مقالات الاصول، قم، مجمع الفکر الاسلامی، ۱۳۷۸ ش.
- ۸۳- عسگری، ابوهلال، فروق اللغویه، چاپ اول، قم، جامعه مدرسین، ۱۳۷۰ ش.
- ۸۴- فیروز آبادی، مجد الدین، قاموس المحيط، بی جا، مرکز اطلاعات و مدارک اسلامی، بی تا.
- ۸۵- کاظمی خراسانی، محمد علی، فوائذ الاصول، ج ۳، بی جا، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۴۰۷ ق.
- ۸۶- کلینی رازی، محمد بن یعقوب، اصول الکافی، مترجم: حاج سید جواد مصطفوی، ج ۱، ۱۱، ۱۹، چاپ هشتم، بی جا، انتشارات علمیه اسلامی، ۱۳۸۰ ش.
- ۸۷- گیلانی، ابوالقاسم (میرزای قمی)، قوانین الاصول، بی جا، انتشارات چاپ سنگی، ۱۳۰۳ ق.
- ۸۸- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۱، ۱۱، ۷۷، تهران، نشر تهران، ۱۳۸۵ ش.
- ۸۹- مشکینی، علی، اصطلاحات الاصول، ج ۱، بی جا، مؤسسه فرهنگی تبیان، بی تا.
- ۹۰- مظفر، محمدرضا، اصول الفقه، قم، انتشارات مکتبه العزیزی، ۱۳۸۵ ش.
- ۹۱- مفید، محمد بن محمد، التذکره، بی جا، کنگره هزاره شیخ مفید، ۱۴۱۴ ق.
- ۹۲- _____، خلاصه الایجاز فی المتعه، چاپ دوم، بیروت، دارالمفید، ۱۴۱۴ ق.
- ۹۳- موسوی خمینی، روح الله، تهذیب الاصول، ج ۲، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۳۶۳ ش.
- ۹۴- _____، الطهاره، ج ۲، قم، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام (رحمه الله علیه)، ۱۳۶۷ ش.
- ۹۵- _____، رسائل (رساله اجتهاد و تقلید)، قم، مؤسسه نشر، ۱۳۸۵ ش.

- ۹۶- نائینی، محمد حسین، فوائد الاصول، قم، مؤسسه نشر اسلامی، بی تا
- ۹۷- وحید بهبهانی، محمد باقر، فوائد الحائریه، بی جا، مجمع الفکر الاسلامی، ۱۴۱۵ ق.

ب. مقالات

- ۹۸- اخوان مقدم، زهره، مقاله بازکاوی اعتبار و کاربرد عقل در فهم قرآن از دیدگاه معصومان (علیهم السلام)، پژوهشکده امام و انقلاب اسلامی، ۱۳۹۱ ش.
- ۹۹- شجاعی، معصومه، مقاله رابطه عقل و دین از نگاه تاریخی، فلسفی، مؤسسه فرهنگی تبیان، ۱۳۸۹ ش.
- ۱۰۰- عابدی، سید غلامحسین، مقاله چیستی و ویژگی های عقل به عنوان منبع استنباط احکام شرعی، مجمع آموزشی امام خمینی (رحمه الله علیه)، ۱۳۸۸ ش.
- ۱۰۱- فنایی، دکتر ابوالقاسم، مقاله رابطه عقل و وحی (۱)، ماهنامه آفتاب، تیر ۱۳۸۵ ش.
- ۱۰۲- مفید، محمد بن محمد، مقاله کاربرد عقل در فقه، مؤسسه فرهنگی تبلی، ۱۳۸۷ ش.

ج. سایت ها و نرم افزارها

- ۱۰۳- www.pajoooh.com
- ۱۰۴- www.shiastudies.net
- ۱۰۵- www.Noormagz.com
- ۱۰۶- www.islamicdoc.org
- ۱۰۷- www.hawzah.net
- ۱۰۸- www.farsnews.com
- ۱۰۹- www.taqrrib.info
- ۱۱۰- www.Pasokhgoo.ir
- ۱۱۱- lib.ahloibait.com
- ۱۱۲- www.eshia.ir
- ۱۱۳- rezvanelm.aqr.ir
- ۱۱۴- safir12.blogfa.com
- ۱۱۵- www.jomhourie slami.com
- ۱۱۶- www.almakrab.ir

www.porseman.org	-۱۱۷
www.a-k.ir	-۱۱۸
soraya 255.blogfa.com	-۱۱۹
www.Telavat.com	-۱۲۰
www.islampedia.ir	-۱۲۱
fa.wikishia.net	-۱۲۲
www.rip.ir	-۱۲۳

۱۲۴- نرم افزار جامع اهل البيت(۲)(عليهم السلام) .

۱۲۵- نرم افزار فرهنگ موضوعی فقه اسلامی (نورالفقاهه ۳).

۱۲۶- نرم افزار جامع تفاسیر نور.